

Can Rigalt

Sant Adrià de Besòs

Ubicació

Comarca: Barcelonès
Lloc/Adreça: Sant Adrià Nord - Carrer Major, 2-4
Alçada: 8

Coordenades:

Latitud: 41.43343
Longitud: 2.21636
UTM Est (X): 434528
UTM Nord (Y): 4587170

Classificació

Número de fitxa: 08194 - 22
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle: XVIII-XIX
Estat de conservació: Regular
Notes de conservació: A finals de 1940 i principis de 1941, es va procedir a l'eixamplament del Carrer Major, de 2,50 metres a 10 metres, des del carrer de les Monges a la carretera general. Aquesta intervenció va suposar l'enderroc d'una part de la masia. Al 2015 s'instal·la una nova teulada. Els forjats i els paraments exteriors estan pendents de restauració.

Protecció: Legal
Observacions protecció: BCIL (160-I Acord de Ple 27/04/2001)
Número inventari: Si (IPA)

Generalitat i altres inventaris

Accés: Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Pública
Titular: Ajuntament de Sant Adrià de Besòs (Plaça de la Vila, 12 - 08930)

Autoria de la fitxa

Equip de treball de l'Arxiu Municipal de Sant Adrià de Besòs "Isabel Rojas Castroverde" (ASAB)

Data de registre de la fitxa:

dv., 27/10/2017 - 02:00

Data de la darrera revisió: dl., 10/05/2021 - 01:00

Descripció

Masia als quatre vents de planta rectangular, amb façanes a l'avinguda Pi i Margall, al carrer Major, al carreró que comparteix amb la gasolinera i al pati interior. Constituïda per tres cossos, resultat de les successives ampliacions. El primer cos és de planta baixa amb coberta inclinada de vessant única i façana a l'horta. El segon, en paral·lel al primer, és de planta baixa més pis, amb les mateixes característiques que l'anterior, i la façana orientada a l'avinguda adossada al tercer cos. El cos central consta de planta baixa, pis i golfes. La coberta és inclinada de teula àrab, originalment a quatre aigües, en quatre de les sis façanes, però actualment tan sols ho és en tres, les que corresponen a l'avinguda, al carreró i al pati interior, donat que la quarta, la del carrer Major, va ser tallada per permetre les obres d'ampliació d'aquest carrer, de manera que, en l'actualitat en aquest punt és de dues aigües amb el carener perpendicular a la façana. El revestiment de les façanes del cos principal, és estucat en fred. En els punts on el revestiment ha caigut, es podent veure els maons ceràmics amb els que està construït el tancament. La composició de la façana es fonamenta bàsicament en les obertures; les finestres de la planta baixa són petites i rectangulars, amb variacions de posició, mida i proporcions, estan disposades de manera que segueixen l'ordre establert per les necessitats d'il·luminació i ventilació de les dependències interiors, i en base a aquests principis possiblement han estat modificades successivament en el transcurs dels segles. Antigament, les quatre obertures de la planta noble de la façana de l'avinguda estaven constituïdes per finestres balconeres, que s'obrien als seus corresponents balcons, amb llosana de pedra i barana de muntants de ferro. Aquestes estaven situades seguint un ordre compositiu rítmic de plens i vuit, tres de les obertures mantenen la mateixa proporció, la quarta és la que estava situada sobre el portal d'accés i possiblement per aquest motiu és més gran d'acord amb la posició simbòlica que ocupa. En tots els casos a sobre de la llinda i destaca la pestanya fina, llisa i lineal de maons ceràmics. Actualment d'aquestes quatre obertures, en resten tres i s'han intercalat dues finestres longitudinals i rectangulars, situades en el panys llisos que hi havia de finestra balconera a finestra balconera. Les obertures de la planta pis, de la façana del carreró, eren tres, les dues laterals situades simètricament a banda i banda de la façana, actualment estan tapiades, però encara hi ha els ampits de pedra natural motllurada, i les pestanyes iguals a les descrites anteriorment. L'obertura central que també té pestanya, s'ha reduït i actualment està constituïda per una finestra de mides i proporcions equivalents a les de la planta baixa que en aquests cas mantenen una certa alineació amb la posició de les obertures superiors. En les dues façanes restants les obertures estan constituïdes per finestres rectangulars, n'hi ha dues situades en un lateral de la façana del carrer Major i una més o menys central a la façana de l'horta. Les obertures més singulars són les de les golfes; constituïdes per arquerries d'arc de mig punt, formant una galeria longitudinal resseguint el perímetre. Aquest conjunt s'inicia en ordre ascendent amb una cornisa llisa i continua tipus filetó, que a la vegada dibuixa els ampits de les obertures. D'aquesta arranquen el reguitzell de pilars coronats amb imposta de característiques equivalents a la cornisa, resolent així la transició entre aquests i els arcs que suporten. Finalment aquest conjunt resta ressaltat mitjançant el ràfec paral·lel i continu de la coberta. L'element decoratiu més destacat és l'escut nobiliari que s'observa a l'escaire NE.

Observacions:

El conjunt de la finca inclou en l'actualitat dos patis; el del davant, amb façana a l'avinguda, havia estat l'era, i arribava fins part de l'avinguda actual. Té el perímetre delimitat amb closa d'obra arrebossada, està rematada amb cornisa llisa, amb portalada lateral, en el tram que passa per davant de la façana del

carrer Major. Està rebaixada i tancada amb tres panys de reixa decorativa de ferro, situada entre pilons d'obra de característiques equivalents a la tanca. En aquest pati hi ha un safareig, un pou, una palmera i un cobert. El pati del darrere, era l'espai destinat al conreu de l'horta. La closa delimita aquests espai resseguint el carrer Major, en aquest tram hi ha un portal, gira en el límit de propietat amb finca veïna i torna a girar tancant-lo al carreró. El pou consta en un document on es verifica la seva existència; es tracta d'una carta que manifesta la intenció de construir una canonada per regar les terres de conreu del camp del Sorral, un mapa per situar l'espai, i una aprovació de l'ajuntament per la realització. Aquesta canonada comença en el pou de Can Rigalt, passant pel carrer Major, travessant la carretera Real, fins a arribar als horts del Sorral. En la carta s'exposa: "D. Sebastian Canalias y Plancy como apoderado de los tres consortes D. Luis Miguel y Dra Merce des de Bassols, residentes en Barcelona, calle de Ardy nº 5, prod. A V. M. Atentamente espone, que teniendo un caudal de agua en el pozo construido en el patio posterior de la casa conocido por «Can Rigalt» de ese termino municipal, propiedad de dicha Sra de Bassols, cuyas aguas pretende destinar al riego de sus tierras y muy especialmente a las del campo conocido por «Camp del Sorral», para lo cual le es indispensable construir una cañeria que partiendo del espresado patio, y pasando por el camino llamado Calle Mayor de ese pueblo, atraviase la Carreterra Real, para ser conducidos al espresado campo del Sorral. A. V. M. Suplica se sirva concederle el competente permiso para emplazar la cañeria cerrada por los mencionados sitios en la conformidad que demuestran las líneas de puntos color carmín en los planos que por triplicado se acompañan, previo el informe de la gefatura de Obras públicas de la provincia. Gracia que espera merecer del recto proceder de V. M. Barcelona 24 de Junio de 1889 Magnifico Ayuntamiento Constituyente de la San Adrian de Besós." També hi ha les restes d'un rellotge de sol del tipus vertical declinant. Està situat a la façana de migdia de la casa, a mà esquerra de la balconera de la planta pis, que fa cantonada amb l'avinguda de Pi i Margall. Realitzat damunt de l'arrebossat amb restes imperceptibles de policromia. Conserva el gnòmon, de vareta en secció circular. En una fotografia de 1930 realitzada per J. de Cabanyes, conservada a l'Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya, sembla identificar-se un rellotge oval, emmarcat.

Història

La primera referència documental de Can Rigalt és el Cadastre de 1740, fet que el converteix en l'edifici conservat més antic de Sant Adrià. En l'anomenat cadastre, hi surt referenciat amb divuit cases més que en l'època ja existien, i com a propietari hi trobem el senyor Miquel Rigalt, del llinatge que més tard s'entronca amb la família Gerona, i que es fa palès en l'escut nobiliari que hi ha la cantonada dreta de l'edifici, de les famílies Miquel, Gerona i Rigalt. La hipòtesi més acceptada de la història d'aquesta masia és que als seus inicis fou una masia modesta, destinada al conreu de la terra. Tot i que més tard, i a causa de la millora de la fortuna de les famílies propietàries, s'amplià passant a finca senyorial. Al llibre de visites pastorals datat l'any 1770 trobem anotat: "En casa de Don Fco. Gerona (Can Rigalt) hai Oratorio que visitó Dn. Alexo Ramirez, que expresó estava decente y le entregaron el Breve, y se confirmó la licencia para su uso". Aquest text ens demostra que a una de les habitacions hi havia una capella o oratori on s'hi podia celebrar missa. Tornem a tenir notícia sobre paper de Can Rigalt el 1843, en un document on apareixen les cases que componen la feligresia de Sant Adrià, i on constava com a propietari Josep Maria Cabanes amb la seva esposa, Eulàlia de Cabanes i Gerona. A principis del segle XX, Don Lluís de Miquel, baró de Púbol i marquès de Bondel i de l'Estany, per part de la seva esposa, n'era el propietari. Aquest senyor s'interessava per les coses del poble, fins al punt de cedir uns terrenys per tal que s'obrís un carrer que substituís l'antic camí de la part de baix del poble, obert pels pagesos, que connectés amb la part alta de Sant Adrià, l'actual Avinguda Catalunya. A la mort de Luís de Miquel, Can Rigalt passà a mans del senyor Joaquim de Barnola i Bassols, tenint de masover al senyor Miquel Fusté. L'any 1999, el Col·lectiu de Dones de Futur de Sant Adrià de Besòs organitzà una recollida de firmes sol·licitant la protecció de l'edifici (juntament amb el de Can Serra), i l'any 2001 l'Ajuntament de Sant Adrià el declarà Bé Cultural d'Interès Local. Pocs anys

després, el 2004, el consistori decideix comprar l'immoble. L'any 2013, el FAD va centrar la 3a edició del concurs de disseny urbà "Racons Públics", que té per objectiu millorar dotze espais de l'àrea metropolitana de Barcelona, a la masia de Can Rigalt, i proposava repensar el jardí que dona a la façana posterior de l'edifici, on trobem el pou. El projecte guanyador va ser el de Carolina Pérez Rabelo, titulat "Books & Light". Aquest projecte proposava obrir les finestres de la planta baixa que donen al jardí i omplir-les de llibres, creant així un espai de lectura pensat pels joves que freqüenten el poliesportiu veí de la masia i les persones d'edat avançada usuàries del centre de dia del carrer Major. D'aquesta manera, l'autora del projecte apostava per un replantejament transgeneracional de l'espai i fomentat per la cultura. Aquest projecte, però, no es va dur a terme.

Bibliografia

ASAB UI. 1, exp. 3. ASAB (2) UI. 707. ASAB (2) UI. 1303, exp. 11. BELLOSTES, J. i ARNAU, N. (2002): Catàleg de béns culturals d'interès local del municipi de Sant Adrià de Besòs. LLANÉS
GUTIÉRREZ, F. (1950): Viaje a San Adrián de Besós. Guía práctica y curiosa de la población.
<http://fad.cat/raconspublics/2012/?p=1467> <http://fad.cat/raconspublics/2012/wp-content/uploads/all/A3.jpg>
<http://www.sant-adria.net/sant-adria-per-temes/alcaldia/noticies/sinicia-la-rehabilitacio-de-la-masia-de-can-rigalt>

